

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izjemni podelje in praznike. — Inserati do 30 peti à Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, večji inserati peti vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru. Inseratni davek posebej. «Slovenski Narod» velja letno v Jugoslaviji 144.— Din, za inozemstvo 300.— Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Naše telefonske številke so: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

Pričetek procesa proti Puniši Račiču

Dopoldne se je pričela pred beograjskim sodiščem glavna razprava proti Puniši Račiču, Tomi Popoviću in Dragutinu Jovanoviću — Zagarja jih 31 odvetnikov — Zaradi tesnih prostorov publika ni bila puščena k razpravi

— Beograd, 27. maja. Danes se je pričel pred prvostopnim beograjskim sodiščem proces proti Puniši Račiču, Tomi Popoviću in Dragutinu Jovanoviću. Luno zaradi umora, izvršenega v bivši Narodni skupščini dne 20. junija 1928.

Notranjost sodne dvorane

Razprava se vrši v mali jedva 10 m dolgi in 6 m široki dvorani. Na levi strani odra za sodni senat stoji miza, ki jo pokriva zelen prt, določena za govornike, na desni strani odra pa je miza državnega pravdnika. Sredi dvorane je lez vso širino lesena ograja, za katero so štiri klopi, določene prvotno za notranje in za publiko, ki pa so jih danes sedeli deloma zagovorniki, ker ni za vse prostora ob zagovorniki mizi. Tudi za zagovorniki so nameščeni novinarji, dočim publika sploh ni bila dopuščena v dvorano. Za obtožence je pripravljena klop pred ograjo, tako da so obrnjeni z obrazom proti sodnemu senatu.

Publiki zaradi pomanjkanja prostora zabranjen dostop

Ker je bilo pričakovati k razpravi silnega navala, je sodišče že včeraj izdalo posebne vstopnice. Vstopnice je dobilo samo 20 zastopnikov domačega in inozemskega tiska. Publika je bila določena izločena. Izjemoma je bil dovoljen dostop samo bratu Puniše Račiča, bratu Tome Popovića in sinu Tome Popovića.

Stroga kontrola pri vходу v dvorano

Dohod k razpravi je samo skozi glavni vhod, ki je za ostalo publiko zaprt. Pri vходу je postavljena posebna policijska straža, ki vsakogar pred vstopom v dvorano natančno preišče in zlasti gleda na to, da nima pri sebi kakšnega orožja.

31 odvetnikov bo zagovarjalo obtožence

Točno ob 8. so bili odprta vrata v dvorano, nakar so zavzeli svoja mesta branitelji in novinarji. Navzočih je 31 odvetnikov, dočim jih je 5 izostalo. Tomo Popovića in Dragutina Jovanovića bo zagovarjalo 5 odvetnikov, vsi ostali pa se bodo omejili na obrambo Puniše Račiča. Puniša Račič si je izbral te odvetnike: Bora Nikolić, Bora Popović, Jovan Milovanović, dr. Vida Blagojević, dr. Nikola Petrović, Velja Pavlović, Voja Ružić, dr. Milan Orel, dr. Vinko Zorc, Buda Pavlović, Radoje Novaković, Cveta Panejcević, Ivo Kovačević, Drago Lazović, Milan Stojanović, Petronije Višić, Prvislav Mejatović, Juhomir Maksimović, dr. Josip Ljubić, Ljuba Kordić in Živojin Nikolić.

Zasebni tožitelji niso prišli na razpravo

Izmed zasebnih tožiteljev ni prišel nihče k razpravi. Vdova Stjepana Račiča in vdova Pavla Račiča sta namreč izjavili, da ne pošiljata na razpravo nobenega zastopnika, ker ni bilo dovoljeno njunemu pariškemu odvetniku Torresu sodelovati pri razpravi. Vdova dr. Basarička je sicer določila za svojega zastopnika zagrebskega univ. profesorja dr. Silovića, ki pa iz neznanih vzrokov tudi ni prišel na razpravo. Prav tako tudi privatna tožiteljica dr. Pernar in Ivan Grandia nista prišla niti osebno, niti nista delegirala svojih zastopnikov.

Sodni dvor

Točno ob 8.15 je stopil v dvorano sodni senat. Predseduje mu predsednik prvostopenjskega sodišča Milutin Petrović, bodnika na sta Sv. Vukajlović in Aleksander Marković. Državno pravništvo zastopa državni pravnik Dobrovoje Nikolić, zapisničarja pa sta sodna pripravnik Tašković in Gjorgjević.

Prihod obtožencev

Vsi trije obtoženci so bili tik pred pričetkom razprave v avtomobilu beograjske policijske direkcije (uprave

grada) pripeljeni v poslopje sodišča. Ob 8.20 je predsednik po vrsti pozval obtožence, ki jih je drugega za drugim pripeljal v dvorano žandarmerijski narednik Sreten, ki je, kakor znano, tudi aretirale Puniše Račiča.

Puniša Račič

Prvi je stopil v dvorano Puniša Račič. Obločen je bil v sivo obleko. Izgleda zelo dobro in ni mu videti, da je prebil 11 mesecev v preiskovalnem zaporu. Opažati je, da skrbno pazi na svojo zunanost. Gladko obrat, s političnimi hlačami je lahkih korakov in nekako samozvestno stopil pred sodni dvor. Po konstataciji njegove identitete je zavzel mesto na desnem koncu zatožne klopi. Puniša Račič je star 40 let, je rodom iz Slatine ter je po dovršeni gimnaziji študiral eno leto pravo v Parizu. Je oženjen in oče treh otrok.

Dragutin Jovanović

Drugi je stopil v dvorano Dragutin Jovanović. Obločen je v črno obleko ter izgleda še dokaj svež, dasiravno je videti v primeri s Punišo Račičem nekoliko bolj pobit. Zavzel je mesto poleg Puniše Račiča na sredini zatožne klopi. Jovanović je star 33 let, neženjen, rodom iz Vrnjačke Banje, kjer je bil tudi župan in izvoljen kot poslanec bivše radikalne stranke.

Toma Popović

Zadnji je bil priveden v dvorano Toma Popović, ki se je v zaporu dokaj postaral. Izgleda zelo blede, črna obleka pa to še bolj poudarja. Njegovi popreji črni brki so precej osiveli.

Obtožba

Po običajnih formalnostih je predsednik podal besedo državnemu pravdniku, ki je nato začel čitati obtožnico. Obtožnica obsega 10 s strojem pisanih strani.

Puniša Račič je obtožen zaradi 5 kaznivih dejanj in sicer:

1. da je z dvema streloma težko poškodoval bivšega nar. poslanca dr. Ivana Pernarja, kar je dokazano po njegovem priznanju in izpovedbah priči;
2. da je ubil bivšega nar. poslanca dr. Giura Basarička, kar potrjuje njegovo priznanje in izpovedi priči;
3. da je težko poškodoval bivšega nar. poslanca Ivana Gradnja;
4. da je težko poškodoval bivšega nar. poslanca Stjepana Račiča;

Radi nemoralnosti obsojen ravnatelj dekliske šole

Budimpešta, 27. maja. Sodišče v Satoraljuahelyju je v soboto izreklo razsodbo v razpravi proti ravnatelju dekliske meščanske šole v Szerenczu Andreju Wawreku zaradi težkih navedenih deliktov v 53 slučajih, ki jih je zagrešil nad učenkami svojega zavoda. Wawrek je bil obsojen na tri leta težke ječe in tri leta izgube službe. Ko je prišla afera na dan, je obsojeni ravnatelj pobegnil, pa so ga na meji prijel. V razpravi, ki je bila tajna, je bilo zaslišanih 90 prič, večinoma učenk zavoda in njihovih staršev. Ravnatelju se je dokazala krivda v 53 slučajih, dočim je bil v 11 slučajih oproščen. Obsojenec je prijavil vzklic proti razsodbi.

Zagrebski veliki župan v Beogradu

Beograd, 26. maja. Semkaj je dospel davi zagrebski veliki župan dr. Zoričić, ki je takoj po svojem prihodu posetil ministrskega predsednika generala Živkovića ter mu podal referat o položaju v zagrebski oblasti.

Brzojavni urad v Vatikanu

Rim, 27. maja. s. Kakor poročajo listi, je bila te dni dovršena brzojavna postaja papeške države. Imela bo 20 direktnih zvez, ki bodo priključene na rimsko centralo, ki bo posredovala v vseh telefonskih in brzojavnih razgovorih z Vatikanom.

5. da je ubil bivšega nar. poslanca Pavla Račiča.

Kot sokrivce se obtožuje bivši nar. poslanec Dragutin Jovanović-Lune, ki je po izpovedbah prič izjavil, da bo sam ubil dr. Pernarja, ako ga ne ubije Puniša Račič.

Bivši nar. poslanec Toma Popović je obtožen kot sokrivce v zvezi z dejanjem pod točko 4, ker je govoril, da je treba Stjepana Račiča ubiti.

Državni tožitelji zahteva, naj se obtoženci kaznujejo v smislu čl. 155 kazenskega zakona, naj se smatra pri Puniši Račiču kot olajševalno dobro obnašanje in priznanje, pri Dragutinu Jovanoviću in Tomi Popoviću pa samo dobro obnašanje.

Čitanje poročil

Ko je državni tožitelj prečital obtožbo, so se prečitala poročila o samem poteku dogodka od dne 20. junija, poročila skupščinskega policijskega komisarijata, policijsko poročilo o stanju Pavla Račiča in dr. Basarička po prenosu v bolnišnico, poročilo oddelka javne varnosti poročilo preiskovalnega sodnika poročilo 10 izvedencev, poročilo tennice policije, zapisniki zadnje seje Narod. skupščine pred 20. junijem, seje od 20. junija in prihodnje seje po tem dnevu.

Pregled Račičevega revolverja

Izvedencem je predsednik senata pokazal revolver, s katerim je streljal Puniša Račič, nakar sta izjavila, da je revolver popolnoma v redu. Na pripombo, da naj ravnata previdno, ker sta v njem še dva naboja, sta odvrnila, da jima je to znano. Izvedenca za orožje sta puškar Aleksander Lazarević in art. polkovnik v p. Petar Lazarević, ki sta vztrajala pri svojih prejšnjih izpovedbah. Zatem se je čitalo poročilo o preiskavi pri Puniši Račiču najdenih stvari, nakar je predsednik odredil četrtinski odmor.

Obramba zahteva večjo dvorano

Po odmoru se je razprava ob 10. nadaljevala ter je zagovornik Pavle Todorović zahteval, naj se razprava prekine za toliko časa, da bi se našla večja sala za razpravo primernejša dvorana. Sodišče je to zahtevo odklonilo.

Sledila je nato podrobna razprava o posameznih točkah obtožnice. O sami razpravi bo službena agencija «Avala» izdala komuniké. Razprava ob 12.30 še traja.

Neuspeh nemškega poslanika v Budimpešti

Budimpešta, 27. maja. s. Kakor se doznava v poučenih političnih krogih, bo tujakinja nemški poslanik Schön v kratkem zapustil svoje mesto. Prizadevanja Schönja, da bi dosegel prijateljske odnose med Berlinom in Budimpešto, so ostala brezuspešna. Prišlo je celo do nesporazumijev med Nemčijo in Madžarsko.

Češko odlikovanje ruskega letalca Čuhnovskega

Češka vlada je odlikovala ruskega letalca Čuhnovskega, hrabrega sodelovalca pri »Krasinovi« ekspediciji. Podelila mu je v znak priznanja zaslug, ki si jih je stekel za rešitev radiologa dr. Behounke, umetniško izdelano plaketo češkoslovaškega Aerokluba.

Sedem milijonov na dnu morja

Pred par leti se je na obrežju Indokinje potopil neki francoski parnik, ki je vozil velike vrednosti. Nemški potapljač Harmsdorff je bil najet, da dvigne iz morja kolikor mogoče vrednosti, ki jih hrani potonjeni parnik. Dalje časa je delal in iskal. Te dni pa je poslal v Evropo brzojavno vni, da je našel zaboj, hermetično zaprt, v katerem je 7 milijonov frankov v bankovcih.

Pristopite k „Vodnikovim družbi“

Ministri Male antante v Dalmaciji

Svečan sprejem zastopnikov Male antante v Splitu. — Zunanji ministri Male antante se vračajo preko Zagreba.

— Split, 27. maja. Zunanji ministri in zastopniki tiska Male antante so dospeli danes okoli 8. jutraj v Split s posebnim luksuznim parnikom »Karagorjce«, ki ga je dala na razpolago »Jadranska plovidba«. Z ministri dr. Benešom, dr. Mironescom in dr. Kumanudijem so dospeli tudi njihove soproje, češkoslovaški poslanik dr. Seba, rumunski poslanik Filodor, rumunski poslanik Emandi iz Prage, naš praški poslanik dr. Anželjnovič in druge ugledne osebnosti. Z ministri so došli tudi novinarji Male antante. Gostom je bil prirejen na obali svečan sprejem ob sodelovanju vojaške godbe. Sprejemu je prisostvovalo ogromno število občinstva, ki je zastopnike Male antante navdušeno pozdravljalo. Vsa poslopja Splitu so okrašena z državnimi in

narodnimi zastavami.

Goste so pozdravili ob sprejemu veliki župan Petrović, mestni župan ter zastopniki vojaških in cerkvenih oblasti.

Po sprejemu so se odpravili v avtomobilih po Bana Jelačića in Matošića ulici proti Marjanu, s katerega se nudi lep razgled v splitsko okolico, ter so si ogledali tudi muzej in akvarij. Po povratku z Marjana so si ogledali Dioklecijanovo palačo ter etnografski muzej na Narodnem trgu. Popoldne je občina priredila gostom v hotelu »Bellevue« slavnosten banket.

Popoldne ob 4. so goste z dvema parnikom finančne kontrole napravili izlet v Kaštel in Trogir. Ob 8. zvečer bodo z brzovalakom odpotovali proti Zagrebu.

Pregled in žigosanje mer

Opozorilo interesentom. Mestni magistrat opozarja ljubljanske trgovce in obrtnike, da se vrši od 1. junija 1929 dalje po alfabetskem redu kontrola mer in merilnih priprav v ljubljanski občini. Vse podrobnosti so razvidne iz razglašene, ki je nabit na občinski deski in ki vsebuje tudi alfabetskimi vrstni red, v katerem se morajo posamezne stranke prijaviti z merami vred pri kontroli mer in dragocenih kovin. Pred prulami 17. — Interesenti naj v lastnem interesu natančno prouče ta razglas, ker se bo proti nim, ki ne bodo pravočasno poskrbeli za preizkus in žigosanje merilnih priprav, postopalo po čl. 33 zakona o merah.

Iz policijske kronike

Včeraj dopoldne je zadel lastnik avtobusa 15—838 pri obračanju avtobusa v plinjsko svetiljko pred Figovčevco gostilno na Dunajski cesti ter jo odlomil 1 m nad zemljo tako da je gornji del padel na hodnik in se popolnoma razbil. Plinarna ima 1500 dinarjev škode. Pri nezgodi ni bil k sreči nihče poškodovan, ker je bil hodnik slučajno brez pasantov.

Albert I. mesarski pomočnik, je ukradel iz odprte spalnice svoje stanodajalke Vybiralci Olande v Spodnji Šiški za 220 Din obleke in perila. Poleg tega je ostal dolžan oškodovanci 220 Din na stanovanju.

Dne 23. t. m. med 23. in 24. se je neznan storilec splazil skozi odprto okno v stanovanje Adele Premk v Ulici Stare pravde št. 5 in ukradel 1 srebrno damsko uro, eno volneno malinovo rdečo žensko obleko in 1 žensko obleko iz umetne svile drap barve. Premkova je oškodovana za 1000 Din.

S stavne parcele v Maistrovi ulici je bilo ukradeni na škodo Ane Stuchly več sadik ribezlja v skupni vrednosti 200 Din. Tatvine sta osumljena dva moška v starosti okoli 30 let, ki sta se izdajala za vrtnarja in izjavljala, da hočeta kupiti sadike.

S tiralico deželnega sodišča v Ljubljani so zasledovali Josip Maceira, rojen 1887, v Petropoliu USA in tja pristojno, poročen trgovec, stanujoč stalno na Dunaju, osumljen hudodelstva goljufije; Josip Murn, rojen 1880, na Vrbovcu, občina Dobriče v novomeškem srezu, poročen, lesni trgovec, brez stalnega bivališča, radi hudodelstva goljufije; Karel Merta, falze Franc Seidel, rojen 1. 1901, v Koprivnici, strugar, osumljen hudodelstva tatvine.

Policija je prejela prijavo, da je bilo ukradenih iz stanovanja Katre Perušina v Dubrovniku več zlatih prstanov in skupni vrednosti 10.000 Din.

Ali je atentator Vučitrn blazen?

Strašna slika spremlja to ime. Kakor z Malaiskih otokov — amok — tekač, ki vse zabode in zadavi, kar zaloti med svojim tekom, tako je Albanc Zila Vučitrn po umoru albanskega poslanika Cene beza iz Prage potaval skozi našo državo v Pragi so ga proglasili za blaznega in ko je bil tako rešen porote, je potaval skozi našo državo v svojo domovino. V Kačniku je potoval revolver, uzonabial je vse, kar mu je prišlo pod cev in njezova žrtev je bil tudi inspektor notranjega ministrstva Zavišić.

Po strašnem krvoprelitju je bil Zila Vučitrn v zaporu v Skoplju. Nekaj časa je bil popolnoma apatičen. Na vračanja sploh ni odgovarjal, delal pa je vtis človeka, ki samovoljno ali pod vplivom drugih sil, odklanja odgovore. Nedavno na je začel z glavo butati ob stene zopora in kazal je vse znake divje blažnje. Urova letnišnice ga je sedaj oddala pod varnim spremstvom v bolniško oskrbo in iz Prage so zaprosili vsi spisi psihiatrov, ki so atentatorju pripomogli do oroštilne razsodbe pred praško poroto. O usodi morilca Vučitrna bodo odločali tudi psihiatri iz Beograda, katerim je uprava Mkooske bolnišnice že predložila vsa opazovanja svojih zdravnikov.

Davčni vijak v starih časih

Ko so nekoč govorili o slavnem »homerskem smehu«, je pripomnil šaljivec, da jim je bilo takrat lahko smeati se, saj jim se ni bilo treba plačevati davkov. V stari Grčiji res niso poznali davkov v našem smislu, vendar pa je zahtevala državna uprava, ko je postala bolj komplicirana, od državljanov poleg vojaških, tudi denarnih obveznosti.

Pa ne, da bi bila grška demokracija zahtevala direktnih davkov? Nasprotno. Širokim množicam se je izplačeval iz državne blagajne celo — denar za zabave. Vendar pa so si bili stari državniki izmislili ženjalni trik: razdeljevali so častne službe, t. i. liturgije, kar je toliko kot delo za skupnost. Finančniki so morali vzdrževati kopalnice in telovadnice, skrbeti za zelo drage ditve, ter za — teater. Najhujši vijak pa je bil, če so imenovali koga za poveljnika brodograja. Kajti skrbeti je moral za popravilo ladje, za njeno vzdrževanje in za vzdrževanje moštva, katerega je moral tudi — plačevati. Za vse to pa so lahko — poveljevali ladji, čast, ki so jo pa rajši prepustili strokovnjakom ter se te plačevali.

Ko je Demetrius iz Phalerona reorganiziral okr. I. 310, pred Kr. atensko državo, so te liturgije v glavnem odpravili. Aleksander Veliki pa je vpeljal v novih provinciah Azije in Afrike že pravi denarni davek, ki se je raztezal na kakršnokoli imetje in obrt.

Tudi v Rimu je bil podoben sistem. Province so morale vzdrževati glavna mesta (v prvi vrsti seveda Rim) in marsikateri propali aristokrat, ki je bil v mladosti zapravljal imetje, je prišel kot iztirjalec davkov pozneje zopet do nje. Kajti že takrat so bili davki za dežele prava šiba božja.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.
Devize: Amsterdam 22.8825, Beilin 13.5475—13.5775 (13.5625), Brusel 7.9052, Budimpešta 9.9244, Curih 1094.4—1097.4 (1095.9), Dunaj 7.9795—8.0095 (7.9945), London 376.05, Newyork 56.805, Pariz 222.36, Praga 168.04—168.84 (168.44), Trst 297.85.
Efekti: Celjska 158 den., Ljubljanska kreditna 123 den., Prastrediona 850 denar, Strojne 70 den., Kreditni 270 den., Veveče 123 den., Ruše 230—240, Stavbna 56 den., Šešir 105 den.

INOZEMSKA BORZE.
Curih: sklep ob 11.55. London 25.1875, Newyork 519.3025, Pariz 30.30125, Milan 27.1775, Madrid 73.60, Berlin 123.75, Dunaj 72.93, Beograd 9.12625, Praga 13.3750, Bukareta 3.0750, Budimpešta 90.50, Zofija 3.74875.

IX. Ljubljanski mednarodni velesejem

od 30. maja do 9. junija 1929

Najbolji nakup vsakovrsnega blaga.

Specijalne razstave:

pohištva, avtomobil, poljedelski stroji, radio, perutnina, zajci. Razstava mehanikih kol Slovenije.

700 razstavilalcev.

30 glavnih blagovnih skupin

Legitimacije

po Din 30.— prodajajo denarni zavodi.

»Putnik«, gospodarske ustanove. Za stanovanje poskrbljeno.

50% popust na železnica in avijonih.

Popust na parobrodih. 6661

